

SUOMEN ESITYS POHJOISEN TUEN OHJELMAN JATKOSTA VUODESTA 2022 ALKAEN

1 Yleistä

Maatalouden viljelijätukijärjestelmä koostuu EU:n yhteisen maatalouspolitiikan tukimuodoista, joita täydennetään kansallisilla tuilla. Yhteisen maatalouspolitiikan tukimuodoista keskeisimmät tukijärjestelmät Suomessa ovat EU:n suorat tuet, luonnonhaittakorvaus ja maatalouden ympäristökorvaus. Vuodesta 2023 alkaen uudistuvassa EU-maatalouspolitiikassa nämä järjestelmät muodostavat edelleen tukikokonaisuuden rungon. Pohjois-Suomessa, tukialueilla C1–C4, keskeinen EU-tukivälineitä täydentävä kansallisen tuen järjestelmä on pohjoinen tuki. Kansallisten tukien maksaminen vaatii Euroopan komission hyväksynnän, jotka komissio antaa virallisilla päätöksillään.

Euroopan unioniin liittymisestä tehdyn sopimuksen artiklan 142 mukaisesti komissio on antanut Suomelle luvan myöntää pitkäaikaisia kansallisia tukia sen varmistamiseksi, että maataloutta ylläpidetään pohjoisilla alueilla. Pohjoista tukea myönnetään erityisesti perinteisen alkutuotannon ja jalostuksen ylläpitämiseksi, maataloustuotteiden tuotannon, kaupan ja jalostuksen rakenteiden parantamiseksi, kyseisten tuotteiden markkinoille saattamisen helpottamiseksi ja ympäristönsuojelun ja maaseudun säilyttämisen varmistamiseksi.

Artiklan 142 mukainen tukijärjestelmä hyväksyttiin komission päätöksellä 95/196/EY, jonka jälkeen sitä muutettiin useita kertoja erilaisten teknisten tarkennusten ja EU-maatalouspolitiikan sekä muiden tukijärjestelmien muutosten takia. Selkeyden vuoksi tämä komission päätös laadittiin kokonaisuudessaan uudestaan vuonna 2002. Komission päätöstä 2002/404/EY muutettiin vielä useilla uusilla päätöksillä, ja sen voimassaolo päättyi 31.12.2009. Vuonna 2009 annettiin uusi komission päätös K(2009)3067. Tällä päätöksellä toteutettiin pohjoisen tuen tukijärjestelmän kokonaisuudistus, jolla järjestelmää yksinkertaistettiin merkittävästi. Tätä komission päätöstä muutettiin vielä päätöksillä K(2009)9122, C(2013)2809 ja K(2015)2790. Tässä vaiheessa oli perusteltua koota pohjoisen tuen kokonaisuus yhteen uuteen, ajantasaistettuun komission päätökseen. Pohjoisten alueiden maataloutta koskevasta pitkäaikaisten kansallisten tukien järjestelmästä tehdyn komission päätöksen (EU) 2018/672 (tiedoksiannettu numerolla C(2016) 8419) on sovellettu 1.1.2017 alkaen. Tämä komission päätös on määräaikaisena voimassa vuoden 2021 loppuun asti, ja siksi Suomen on laadittava vuoden 2021 aikana komissiolle virallinen esityksensä tukijärjestelmän jatkosta vuoden 2022 alusta alkaen. Komission yleisenä periaatteena on antaa kansallisia tukia koskevat päätöksensä jatkossakin määräaikaisina, jotta tukiohjelmien yhteensopivuutta EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan voidaan ajoittain yhdessä jäsenmaan kanssa tarkastella. Pohjoista tukea koskevien komission päätösten määräaikaisuudesta huolimatta pohjoinen tuki on jatkossakin Suomen EU-liittymissopimukseen ja pysyviin pohjoisiin luonnonhaittoihin perustuva tukijärjestelmä.

Edellä kuvatuista syistä Euroopan komissiolle esitettäisiin, että nykyistä tukiohjelman jatkettaisiin uudella pohjoisesta tuesta tehtävällä komission päätöksellä. Tukimuodot ja niiden käytännön toimeenpano säilyisivät pohjoisessa tuessa nykyisen järjestelmän mukaisina, mutta lähinnä teknistä pohjoisen tuen vuotuista kokonaismaksuvaltuutta päivitetttäisiin.

2 Pohjoisen tuen kehittämisesityksestä käytyjen neuvotteluiden tulokset

Euroopan unionille tehtävästä pohjoisen tuen kehittämisesityksestä on neuvoteltu valtion ja maataloustuottajien keskusjärjestöjen (MTK ja SLC) välillä maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) 8 §:n mukaisesti. Tuottajajärjestöt hyväksyivät 22.6.2021 pidetyssä neuvottelussa tukijärjestelmää koskevan Suomen esityksen (liite 3).

Pohjoiseen tukeen kuuluvan porotalouden eläinکوhtaisten tuen osalta pidettiin saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 9 §:n mukainen neuvottelu saamelaiskäräjien ja maa- ja metsätalousministeriön välillä 3.9.2021. Saamelaiskäräjien edustajat korostivat, että porotalouden tuelle määritelty enimmäismäärä on keskeinen kohta esityksessä. Saamelaiskäräjät myös halusivat tietää perusteen sille, että eloporotukea koskevan pääryhmän enimmäismääräkattoa ei ole nostettu. Neuvottelussa annettu tarkennus joustavasta mahdollisuudesta kohdentaa tukea pääryhmän sisällä eri kohteisiin selvensi saamelaiskäräjien mukaan asian. Saamelaiskäräjät ilmoittivat myös voivansa yhtyä MMM:n esitykseen ja että yhteisymmärrys on löydetty erityisesti annettujen selvennysten avulla.

3 Suomen esitys komission pohjoisen tuen päätöksen kehittämiseksi ja uudistamiseksi

3.1 Pohjoisen tuen vuotuisen maksuvaltuuden muuttaminen

Pohjoisen tuen alueella maksettavien tukien vuotuinen kokonaismäärä on komission päätöksellä rajattu enintään 1 118,9 miljoonaan euroon. Tämä maksimimäärä on ensimmäisen kerran todettu komission päätöksessä (95/196/EY), ja se perustuu ennen Suomen EU-jäsenyyttä pohjoisen tuen alueella maksettuun tukien kokonaismäärään.

Pohjoisen tuen vuotuista maksuvaltuutta laskettaessa edellä mainitusta enimmäismäärästä vähennetään tukialueella maksetut EU:n kokonaan rahoittamat suorat tuet ja EU:n osarahoittamat luonnonhaittakorvaukset. Vuoden 2020 tukimäärien perusteella laskettuna uusi, päivitetty maksuvaltuus pohjoiselle tuelle olisi 574,5 miljoonaa euroa vuodessa.

Taloudelliset vaikutukset

Mahdollisuutta maksaa esitetyn maksuvaltuuden mukaisia tukia käytettäisiin valtiontalouden kehyspäätösten ja valtion talousarvioiden mukaisen maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen momentin (30.20.40) vuosittaisen määrärahan ja menokehysten puitteissa. Vuonna 2021 pohjoista tukea arvioidaan valtion talousarvion mukaan maksettavan yhteensä noin 302,6 miljoonaa euroa. Komission päätökseen esitettävä maksuvaltuuden korottaminen olisi nykytilanteessa siten lähinnä tekninen, mutta

korotuksella maksuvaltuuden tarkastelu päivitettäisiin ajan tasalle komission päätösten mukaisen laskentamenettelyn mukaisesti.

3.2 Tuotannonalojen ryhmittely ja rajoitteet pohjoisessa tuessa

Tuettavat tuotannonalat olisivat jatkossakin:

1. Kotieläintuotanto: lypsylehmät (maidontuotanto), muut naudat, lampaat ja vuohet, hevoset, sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotettu tuki
2. Kasvintuotanto: peltokasvien viljely, kasvihuonetuotanto, puutarhatuotteiden varastointi
3. Muu pohjoinen tuki: porot, maidon ja lihan kuljettaminen, kotieläintalouden palvelut, metsämarjojen ja sienten varastointi

Kullakin kolmella tuotannonalalla olisi vuotuinen pohjoisen tuen enimmäismääränsä, joka perustuisi kohdassa 3.1 kuvattuun kokonaismaksuvaltuuteen ja sen jakautumiseen tuotannonaloittain nykyisten prosenttiosuuksien mukaisesti.

Taloudelliset vaikutukset

Esitetyllä pohjoisen tuen jatkolla vuodesta 2022 alkaen ei ole vaikutusta valtion talousarvion vuosittaisen määrärahan käyttöön.

3.3 Pohjoisen tuen raportointi ja arvioinnit

Nykyisen menettelyn tavoin maa- ja metsätalousministeriö raportoi vuosittain komissiolle perustiedot pohjoisen tuen toimeenpanosta eli vuotuisista tukimääristä ja maksukohteista. Viiden vuoden välein ulkopuolinen arvioitsija laatii EU-liittymissopimuksen artiklan 143 mukaisesti edelleen laajemman arviointiselvityksen pohjoisen tuen toimivuudesta ja vaikuttavuudesta.

Taloudelliset vaikutukset

Esitetyllä pohjoisen tuen jatkolla vuodesta 2022 alkaen ei ole vaikutusta valtion talousarvion vuosittaisen määrärahan käyttöön.